

LÝ THUYẾT TÍNH TOÁN

BÀI 11: Các ngôn ngữ quyết định được

Phạm Xuân Cường
Khoa Công nghệ thông tin
cuongpx@tlu.edu.vn

1. Giới thiệu
2. Các bài toán quyết định được với ngôn ngữ chính quy
3. Các bài toán quyết định được với ngôn ngữ phi ngữ cảnh

Giới thiệu

- **Tính quyết định** giúp chúng ta nghiên cứu kỹ hơn về khả năng giải quyết các bài toán của thuật toán
- Một số bài toán có thể giải được bằng thuật toán, một số thì không thể
  - Cần phải nghiên cứu về khả năng không giải quyết được
- Mục đích là để phát hiện ra giới hạn về tính giải được của thuật toán

**Các bài toán quyết định được với
ngôn ngữ chính quy**

Bài toán

Cho một DFA và một chuỗi w , DFA có chấp thuận chuỗi w không?

- Đây có phải là một bài toán quyết định không?
Để trả lời câu hỏi ta cần đưa bài toán về bài toán ngôn ngữ

$$A_{DFA} = \{ \langle B, w \rangle \mid B \text{ là 1 DFA chấp thuận } w \}$$

Định lý 1

A_{DFA} là ngôn ngữ quyết định được

Chứng minh

- Đưa ra một TM quyết định A_{DFA}
- TM sẽ nhận chuỗi đầu vào là $\langle B, w \rangle$
- TM sẽ kiểm tra xem B có biểu diễn đúng định dạng không
- TM sẽ mô phỏng B trên chuỗi w
- Nếu B đạt được trạng thái chấp thuận thì TM sẽ chấp thuận, ngược lại thì bác bỏ
- TM sẽ luôn luôn dừng (always halt)

Định lý 2

A_{NFA} là ngôn ngữ quyết định được

Chứng minh

- Phương pháp 1: Đưa ra một TM quyết định A_{NFA} tương tự Định lý 1
- Phương pháp 2:
  1. Chuyển NFA B thành DFA C tương đương
  2. Chạy máy Turing M giống Định lý 1 với xâu đầu vào $\langle C, w \rangle$
  3. Nếu M chấp thuận thì kết luận N chấp thuận, ngược lại N bác bỏ

Định lý 3

A_{REX} là ngôn ngữ quyết định được

Chứng minh

1. Biến đổi biểu thức chính quy R thành NFA A tương đương
2. Chạy máy Turing M giống Định lý 2 với xâu đầu vào $\langle A, w \rangle$
3. Nếu M chấp thuận thì kết luận R chấp thuận, ngược lại R bác bỏ

→ Khả năng quyết định được của máy Turing biểu diễn bởi DFA, NFA hay RE đều tương đương

Một số bài toán ngôn ngữ khác

Bài toán chấp thuận

$$A_{DFA} = \{ \langle B, w \rangle \mid B \text{ là 1 DFA chấp thuận } w \}$$

Bài toán kiểm tra rỗng (Emptiness Testing)

$$E_{DFA} = \{ \langle A \rangle \mid A \text{ là 1 DFA và } L(A) = \emptyset \}$$

Bài toán kiểm tra tương đương (Equality Testing)

$$EQ_{DFA} = \{ \langle A, B \rangle \mid A, B \text{ là DFA và } L(A) = L(B) \}$$